

۱. پیش‌زمینه شروع مذاکرات دور اروگونه

به طور کلی سه تحول باعث گردید تا برخی از کشورهای عضو گات احساس کنند که نیاز به دور جدیدی از مذاکرات است. اول، اگرچه در نتیجه پذیرش موافقت‌نامه‌های وابسته، مقررات گات در برخی زمینه‌ها تقویت شده بود اما آشکار گردید که مقررات گات در دو بخش تجاری مهم یعنی کشاورزی و منسوجات اعمال نمی‌گردد. در بخش کشاورزی اکثر کشورهای توسعه‌یافته از موقعیت بوجود آمده استفاده کردند تا خط‌مشی‌هایی را به وجود آورند که همواره با اصول گات سازگار نبودند. در بخش منسوجات، تعدادی از این

کشورها محدودیتهایی را بر واردات، به ویژه از کشورهای در حال توسعه وضع نمودند. آنها این اقدام را تحت به اصطلاح ترتیبات الیاف چندگانه (MFA) انجام دادند که پوششی حقوقی را برای انحراف از مقررات گات علیه استفاده از محدودیتهای مقداری ارائه می‌دهد.

دوم تقریباً در همان دوران آشکار گردید که تجارت خدمات، جزء مهمی از تجارت بین‌المللی شده است. قواعد گات بر تجارت کالاها اعمال می‌شود و هیچ‌گونه مقررات بین‌المللی در مورد اقداماتی که کشورها برای حمایت از صنایع خدماتی خود اتخاذ می‌کردند، وجود ندارد.

سوم، صنایع و سازمانهای تجاری شکایت داشتند که به خاطر استانداردهای مختلف برای حمایت از حقوق مالکیت معنوی نظیر پروانه‌های اختراع و علائم تجاری و اجرای نامؤثر قواعد ملی از سوی دولتها که این قبیل حقوق را فراهم می‌نمایند، تجارت

سازمان جهانی تجارت

تهدیدها و فرصتها

○ محمدرضا شهرکی*

حقوقی دور اروگونه که سازمان جهانی تجارت (WTO) حاصل مذاکرات آن می‌باشد معرفی و به طور مختصر پیشرفت حاصله در آزادسازی تجاری در قالب این سازمان را توصیف نماید.

برای درک بهتر و صحیح‌تر از نتایج بدست آمده از دور اروگونه در ابتدا مختصری درخصوص پیش‌زمینه شروع مذاکرات و پس از آن چکیده‌ای از اصول و تعهدات آزادسازی تجاری کشورهای مختلف مورد بررسی قرار گرفته و در انتها پیامدهای بازرگانی آن نتایج را توضیح می‌دهد.

در این بخش تأکید می‌شود که دولتها اسناد حقوقی و بهبود دسترسی به بازارهای خارج را عمدتاً به نفع صنایع، بنگاههای بازرگانی و جامعه تجاری خود مورد مذاکره قرار داده‌اند و مسؤلیت اصلی برای انتفاع از فرصتهای تجاری جدید که در نتیجه این اقدامات ایجاد شده است، در حال حاضر برعهده جامعه بازرگانی و تجاری قرار می‌گیرد.

اشاره:

تقریباً تمامی کشورهای در حال توسعه در حال حاضر سیاستهای رشد با جهت‌گیری صادرات را تعقیب و صنایع خود را به طور فزاینده‌ای به تجارت خارجی وابسته می‌کنند. عراق نخواهد بود اگر بگوییم که در تعدادی از کشورهای در حال توسعه تقریباً تمامی صنایع - اعم از بزرگ و کوچک - امروز به تجارت خارجی، به عنوان صادرکننده یا واردکننده وابسته هستند. از این‌رو همسان با هم‌تایان خود در کشورهای توسعه‌یافته در بررسی این که مقررات متحدالشکل مندرج در بررسی اسناد حقوقی سازمان جهانی تجارت از سوی تمامی کشورها اعمال می‌شود، نفع حیاتی دارند.

مع‌هذا، توانایی صنایع و بنگاههای بازرگانی برای انتفاع کامل از این نظام قاعده‌مند به دانش و فهم آنها از مقررات تفصیلی بستگی دارد.

در این مقاله سعی بر این است که نظام

مشمول حقوق گمرکی در مواردی که حقوق گمرکی برحسب ارزش وصول می‌شود.

● در اعمال استانداردهای الزامی محصول و مقررات بهداشتی و بهداشت نباتی بر محصولات وارداتی

● در صدور مجوز واردات

علاوه بر قواعد قابل اعمال عام فوق‌الذکر گات قواعدی دارد که در موارد ذیل حاکم است:

الف - یارانه‌هایی که دولت اعطا می‌کند.

هدف اساسی قواعد گات که موافقت‌نامه راجع به یارانه‌ها و اقدامات جبرانی (SCM) آنها را بیشتر تقویت نموده است، ممنوعیت یا تحدید استفاده از یارانه‌هایی است که آثار مختل‌کننده بر تجارت دارند. این موافقت‌نامه یارانه‌هایی را که دولتها در بخش صنعت اعطا می‌نمایند، به یارانه‌های ممنوع و مجاز تقسیم می‌کند.

یارانه‌های ممنوع شامل یارانه‌های صادراتی و یارانه‌هایی هستند که هدف آنها تشویق استفاده از کالاهای داخلی به جای کالاهای وارداتی است.

یارانه‌های مجاز خود به دو دسته تقسیم می‌شوند: قابل تعقیب و غیرقابل تعقیب. هنگامی که واردات محصولات که یارانه‌های قابل تعقیب دریافت نموده‌اند، آثار تجاری منفی به بار آورد. کشورهای واردکننده متأثر می‌توانند به اقدامات جبرانی متوسل شوند. این قبیل اقدامات جبرانی می‌تواند هنگامی که واردات برخوردار از یارانه موجب بروز آسیب به صنعت داخلی می‌شوند به شکل عوارض جبرانی باشد.

ب - اقداماتی که دولتهای کشورهای واردکننده می‌توانند در صورت تقاضای صنعت داخلی اتخاذ نمایند.

دولتهای کشورهای واردکننده تنها در صورتی می‌توانند برخی از انواع اقدامات و مقررات که می‌تواند آثار محدودکننده بر واردات داشته باشد را وضع کنند که صنعت داخلی که به واسطه افزایش واردات تحت تأثیر قرار گرفته است، دچار مشکل شده و اقدامه دعوی نماید. در این صورت باید تدابیری اتخاذ شود. این

صورت کاهش می‌یابند با درج شدن در جدول ملی هر کشور، دیگر افزایش نخواهند یافت.

۲-۳- رفتار دولت کامله الوداد (MFN):

این قاعده مهم گات مبین اصل عدم تبعیض است. قاعده مزبور مقرر می‌دارد که تعرفه‌ها و سایر مقررات باید بدون تبعیض میان کشورها، بر کالاهای وارداتی یا صادراتی اعمال شود.

بدین ترتیب هیچ کشوری آزاد نیست حقوق گمرکی بر واردات از یک کشور وضع نماید که نرخ آن بالاتر از نرخى باشد که بر واردات کالا از سایر کشورها اعمال می‌کند. مع‌هذا، استثنائاتی بر این قاعده وجود دارد. تجارت در میان اعضای تجاری منطقه‌ای که تابع نرخهای ترجیحی یا معاف از عوارض هستند، یکی از استثنائات است. استثناء دیگر را نظام عمومی‌تر ترجیحات (GSP) پیش‌بینی نموده است. طبق این نظام کشورهای توسعه‌یافته، نرخهای ترجیحی یا معاف از حقوق گمرکی را بر واردات از کشورهای در حال توسعه اعمال می‌نمایند. لکن نرخهای دولت کامله الوداد را بر واردات از سایر کشورها اعمال می‌کنند.

۲-۴- قاعده رفتار ملی: در عین حالی که قاعده دولت کامله الوداد کشورها را از اعمال تبعیض میان کالاهای ساخته شده در کشورهای متفاوت منع می‌نماید، قاعده رفتار ملی، آنها را از تبعیض میان محصولات وارداتی و محصولات معادلی که در داخل تولید می‌شوند، هم در موضوع وضع مالیاتهای داخلی و هم در اعمال مقررات داخلی باز می‌دارد. بدین ترتیب هیچ کشوری آزاد نیست بر محصولاتی که با پرداخت حقوق گمرکی به بازار آن وارد می‌شود، مالیات داخلی با نرخهای بالاتر از آنچه برای محصول دارای مبدأ داخلی قابل پرداخت است، وضع نماید.

چهار قاعده اساسی فوق‌الذکر را، قواعد قابل اعمال عام حاکم بر کالاهایی که به قلمرو گمرکی کشور واردکننده وارد می‌شوند، تکمیل می‌نمایند. این قواعد شامل قواعدی هستند که کشورها باید در موارد ذیل از آنها پیروی نمایند.

● در تعیین ارزش کالاهای وارداتی

کالاهای تقلبی در حال افزایش است. عدم حمایت شایسته نیز مانعی برای سرمایه‌گذاری خارجی در تولید کالاهای دارای حق اختراع و دلیلی برای اکراه صنایع کشورهای توسعه‌یافته در فروش یا اعطای پروانه امتیاز تکنولوژی به صنایع کشورهای در حال توسعه محسوب می‌شد.

از سوی دیگر، برخی تحولات در مناطق مختلف دنیا، تأثیر مثبتی بر روند مذاکرات و نتایج نهایی آن داشت. اهم این تحولات عبارتند از:

● تغییر در سیاستهای کشورهای در حال توسعه از جانشینی واردات به سیاستهای تشویق رشد مبتنی بر صادرات

● فروپاشی کمونیسم و پایان جنگ سرد

● پذیرش اصلاحات بازارگرا

۲. هدف، اصول و قواعد گات

هدف اصلی گات که قواعد چندجانبه‌ای برای تجارت کالا وضع می‌نماید، ایجاد نظام تجاری آزاد و بازی است که طبق آن بنگاههای بازرگانی کشورهای عضو آن بتوانند طبق شرایط رقابت عادلانه و عاری از اختلال با یکدیگر، تجارت کنند. در عمل کار چارچوب گات بر چهار قاعده اصلی بنا شده است:

۱-۲- حمایت از صنعت داخلی از طریق تعرفه‌ها: اگرچه گات خواستار تجارت آزاد است اما اذعان می‌نماید که کشورهای عضو آن ممکن است مجبور شوند از تولید داخلی در مقابل رقابت خارجی حمایت کنند. مع‌هذا گات از کشورها درخواست می‌نماید تا این قبیل حمایتها را در سطوح پایین نگهدارند و آن را از طریق تعرفه‌ها فراهم نمایند. برای تضمین اینکه این اصل در عمل بی‌گیری شود، استفاده از محدودیتهای کمی به استثنای موارد معدودی ممنوع است.

۲-۲- تثبیت تعرفه: کشورها تشویق می‌شوند از طریق کاهش تعرفه‌ها و رفع سایر موانع فرا راه تجارت در مذاکرات تجاری چندجانبه، حمایت از تولید داخلی را کاهش دهند و در صورت امکان آن را حذف نمایند. تعرفه‌هایی که بدین

می‌شود احراز نماید که افزایش واردات موجب وارد آمدن لطمه مهم (Material Injury) به صنعت داخلی شده است. دوم، دولتها می‌توانند این قبیل تحقیقات را در صورتی آغاز نمایند که شکایتی توسط یا از جانب صنعت داخلی تسلیم شده و ادعا گردد که واردات دامپینگ شده یا برخوردار از یارانه موجب وارد آمدن لطمه به تولیدکنندگانی است که حداقل ۲۵ درصد کل تولید داخلی را در اختیار دارند.

۳. موافقتنامه عمومی راجع به تجارت خدمات (GATS)

موافقتنامه عمومی راجع به تجارت خدمات قصد دارد قواعد پوشش‌دهنده تجارت کالا به تجارت خدمات تعمیم یابد. قواعد تفصیلی به نحوی تعدیل شده است تا اختلافات میان کالا و خدمات و در نتیجه طریقه‌ای که براساس آن تجارت خدمات انجام می‌شود، مدنظر قرار گیرد.

۳-۱- چگونگی انجام تجارت خدمات

خدمات دامنه وسیعی از فعالیتها از قبیل بانکداری، بیمه، اطلاعات، ارتباطات از راه دور، آموزش و گردشگری را در برمی‌گیرد. سازمان جهانی تجارت بیش از ۱۵۰ زیر بخش خدماتی را شناسایی کرده است.

در حالی که کالاها از مرز یک کشور عبور کرده و به قلمرو گمرکی کشور دیگر وارد می‌شود، تعداد بسیار اندکی از معاملات خدمات متضمن جابجایی‌های بین مرزی هستند. مع‌هذا برای اکثر معاملات خدمات نزدیکی میان ارائه‌دهنده خدمات و مشتری ضروری است. این امر ارائه‌دهندگان خدمات را ناچار می‌سازد برای ارائه خدمات به کشور واردکننده بروند. ممکن است آنها این کار را با تأسیس یک واحد تجاری در کشور واردکننده انجام دهند. به نحو دیگر، ارائه‌دهندگان خدمات یا متخصصان ممکن است برای مدتی موقت برای انجام فعالیتهای خدماتی به کشور واردکننده بروند. علاوه بر این ممکن است مصرف‌کنندگان و نه عرضه‌کنندگان خدمات به کشور صادرکننده خدمات بروند (جهانگردی). بدین ترتیب علاوه بر

می‌پردازد که می‌تواند شرایط رقابت در تجارت بین‌المللی را مختل سازد.

مورد اول - دامپینگ کالا در بازارهای خارجی است. موافقتنامه راجع به رویه‌های ضد دامپینگ (ADP) معیارهای دقیقی را برای تعیین دامپینگ وضع می‌کند.

مورد دوم - رقابت ناعادلانه است و هنگامی رخ می‌دهد که شرکت خارجی قادر باشد به خاطر دریافت یارانه از دولت قیمت پایین‌تری را بپذیرد.

موافقتنامه مذکور به کشورها اجازه می‌دهد که بر محصولات دامپینگ شده عوارض ضد دامپینگ وضع کنند. به همین نحو این موافقتنامه راجع به یارانه‌ها و اقدامات جبرانی به کشورها اجازه می‌دهد بر محصولات وارداتی که از یارانه‌ها نفع می‌برند، عوارض جبرانی وضع کنند. مع‌هذا وضع این عوارض تابع دو شرط مهم است. اول، عوارض را صرفاً نمی‌توان به دلیل اینکه محصولی دامپینگ شده یا برخوردار از یارانه است، وضع نمود. برای کشور واردکننده ضروری است از طریق تحقیقاتی که در سطح ملی انجام

تدابیر شامل موارد زیر است.

- اقدامات حفاظتی: موافقتنامه حفاظتی به کشورهای واردکننده اجازه می‌دهد که با افزایش تعرفه‌ها و یا وضع محدودیت‌های کمی، واردات محصول را برای یک دوره موقت محدود نمایند. تنها زمانی می‌توان به این قبیل اقدامات حفاظتی متوسل شد که از طریق تحقیقات صحیحی که انجام گرفته، احراز گردد. افزایش ناگهانی واردات موجب وارد آمدن لطمه جدی یا خطر وارد آمدن لطمه جدی به صنعت داخلی بوده است. هدف اصلی از پیش‌بینی این افزایش حمایت موقت، ارائه فرصت به صنعت تحت تأثیر برای تعدیل و آماده ساختن خود برای رقابت فزاینده‌ای است که مجبور خواهد بود پس از رفع محدودیت‌ها با آنها مواجه شود.

- عوارض ضد دامپینگ و جبرانی: در مواردی که ادعا می‌شود عرضه‌کنندگان خارجی به رویه‌های تجاری ناعادلانه متوسل می‌شوند، دولتها آزاد هستند تا بر محصول وارداتی عوارض جبرانی وضع کنند. این قواعد به دو نوع رویه ناعادلانه

داده است. در بخش صنعت در نتیجه کاهشهایی که در دوره‌های قبلی گات صورت گرفت، میانگین سطح تعرفه محصولات صنعتی در اکثر کشورهای توسعه یافته پایین بود. طبق توافقات دور اروگوئه، این تعرفه‌ها باید تا ۴۰ درصد دیگر در پنج نوبت سالانه مساوی کاهش یابد. مع‌هذا، درصد کاهش تعرفه‌ها برای برخی از محصولاتی که صادرات کشورهای در حال توسعه را تشکیل می‌دهند، بسیار پایین‌تر از میانگین هستند. زیرا کالاهای حساس وارداتی محسوب می‌شوند. تعدادی از کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای در حال گذار، تقریباً حدود دو سوم درصد کاهش تعرفه در کشورهای توسعه یافته، تعرفه‌های خود را کاهش خواهند داد.

دستاورد مهم دیگر دور اروگوئه، تصمیم به حذف تدریجی محدودیتهای مربوط به واردات منسوجات و پوشاک است. موافقتنامه مربوط به منسوجات و پوشاک (ATC) که در حال حاضر جانشین ترتیبات الیاف چندگانه (MFA) است، مقرر می‌دارد که محدودیتهای مربوط به منسوجات در چهار مرحله در طول یک دوره ۱۰ ساله حذف شود و بعد از اول ژانویه ۲۰۰۵ تجارت منسوجات کاملاً در گات ۱۹۹۴ ادغام می‌شود و تحت شمول قواعد آن قرار می‌گیرد.

در موافقتنامه کشاورزی دور اروگوئه تمامی کشورها تضمین کردند که همه قواعد گات را بر تجارت محصولات کشاورزی اعمال کنند. مذاکراتی که به موجب این قواعد صورت گرفته بود، متغیرهایی را در آزادسازی تجاری آن محصولات به دنبال داشته است. بدین ترتیب کشورهای توسعه یافته، توافق نمودند تا نظام تعرفه‌ای را جایگزین محدودیتهای کمی و سایر اقدامات غیرتعرفه‌ای بر محصولات کشاورزی نمایند، نرخهای تعرفه‌ای جدید و همچنین سایر تعرفه‌ها قرار است تا ۳۰ درصد کاهش یابد و کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای در حال گذار از جانب خود توافق کردند که تعرفه‌های خود را تا حدود دو سوم میانگین کاهش دهند.

صنعتی که حقوق طرحهای تزئینی را حمایت می‌کند. همچنین علائم تجاری و سایر علائمی که تجار برای تمیز محصولات خود از محصولات سایرین مورد استفاده قرار می‌دهند، استفاده غیرمجاز از مالکیت معنوی نقض حق مالک محسوب می‌شود.

۲-۴- مقررات اصلی موافقتنامه TRIPS موافقتنامه راجع به جنبه‌های مرتبط با تجارت مالکیت معنوی، موافقتنامه‌های مربوط به حقوق مالکیت معنوی را که سازمان جهانی مالکیت معنوی (WIPO) ارائه داده است. تکمیل می‌نماید، به ویژه حداقل استانداردها و دوره‌های حداقل و متحدالشکلی را پیش‌بینی می‌کند که آن دوره‌ها باید از حقوق مالکیت معنوی حمایت کند. همچنین کشورها مکلف هستند، در میان اتباع خارجی و اتباع خودشان در مورد تملک، دامنه و حفظ حقوق مالکیت معنوی تبعیض قائل نشوند.

۵. قاعده تعهد واحد

اسناد حقوق چندجانبه ناشی از اجلاس و مذاکرات دور اروگوئه تعهد واحد قلمداد می‌شوند. لازم است تمامی کشورهای عضو سازمان جهانی تجارت، قوانین و مقررات ملی را به تصویب برسانند تا قواعد مندرج در گات ۱۹۹۴ و موافقتنامه‌های وابسته و موافقتنامه عمومی راجع به تجارت خدمات و موافقتنامه راجع به جنبه‌های مرتبط با تجارت حقوق مالکیت معنوی را اجرا نمایند. مع‌هذا، موافقتنامه‌های چندجانبه اذعان می‌دارند که کشورهای در حال توسعه، کشورهای دارای کمترین میزان توسعه‌یافتگی و کشورهای دارای اقتصاد در حال گذار، ممکن است در پذیرش فوری برخی از تعهدات این موافقتنامه‌ها مشکلاتی داشته باشند و به این ترتیب برای این کشورها رفتار ویژه و متفاوت در نظر گرفته شده است.

۶. بهبود دسترسی به بازار

علاوه بر بهبود چارچوب حقوقی و نهادینه برای تجارت بین‌المللی، مذاکرات دور اروگوئه به نحو قابل ملاحظه‌ای دسترسی به بازارهای صادراتی را افزایش

جایگاهی‌های مرزی، تجارت خدمات از طریق تأسیس واحد تجاری و جایجایی اشخاص حقیقی صورت می‌گیرد.

۲-۳- چگونگی حمایت از صنایع خدماتی به خاطر ماهیت غیرمحسوس خدمات این شیوه متضمن جایجایی‌های بین‌مرزی نیست، از طریق اقدامات قابل اعمال در مرز نمی‌توان از صنایع خدماتی حمایت نمود. ابزارهای اصلی مورد استفاده برای حمایت از صنایع خدماتی مقررات دولتی حاکم بر تأسیس و عملیات صنایع خدماتی هستند. برای مثال این قبیل مقررات عرضه کنندگان خارجی را از تأسیس شعب منع می‌نماید.

۳-۳- هدف و مقررات اصلی موافقتنامه عمومی راجع به تجارت خدمات

هدف اساسی این موافقتنامه تأسیس چارچوبی برای آزادسازی تجارت خدمات است. برای رسیدن به این هدف از کشورها درخواست می‌شود از طریق مذاکره تعهداتی را برای تعدیل مقررات داخلی خود برعهده بگیرند. این قبیل تعدیلات باید به رفع تدریجی و در صورت امکان حذف محدودیتهای اعمال شا. بر محصولات خدماتی که به کشور وارد می‌شوند و همچنین محدودیتهایی که بر عرضه کنندگان خارجی خدمات که به فعالیت مشغولند، وارد شود.

همچنین از کشورها خواسته می‌شود تعهداتی را تقبل نمایند که به تدریج عناصری را در مقررات خود، که میان ارائه کنندگان داخلی و خارجی خدمات تبعیض قائل می‌شود، کاهش دهند. این تعهدات در جداول ملی کشورهای عضو ذکر شده است.

۴. موافقتنامه راجع به جنبه‌های مرتبط با تجارت حقوق مالکیت معنوی (TRIPS)

۱-۴- موضوعات مالکیت معنوی، مخلوق ذهن انسان و فکر او هستند. حقوق خالقان آثار ابداعی یا هنری به عنوان حقوق مالکیت معنوی شناخته می‌شوند که شامل موارد ذیل است: حق نسخه‌برداری (copyright) که از حقوق مؤلفان کتاب و سایر آثار هنری حمایت می‌کند و پروانه اختراع که از حقوق مخترعان حمایت می‌نماید، طرح‌های

۷. فرصتهای پدید آمده برای جامعه بازرگانی

ارتباط دور اروگوئه با تصمیماتی که صنایع و بنگاههای بازرگانی در رابطه با فعالیتهای تجارت بین‌المللی خود اتخاذ می‌نمایند، چیست؟ هنگام بررسی این سؤال، باید به خاطر داشت که دولتها برای بهبود دسترسی به بازار مذاکره کرده‌اند تا بنگاههای بازرگانی قادر باشند، امتیازات تجاری را به فرصتهای تجاری جدید تبدیل کنند. از دو دیدگاه متفاوت می‌توان منافعی را که نظام حقوقی به بنگاههای بازرگانی اعطا می‌کند و مزیت‌هایی را که این بنگاهها قادرند از آن بدست آورند، در نظر گرفت:

- دیدگاه بنگاه در نقش صادرکننده کالا و خدمات
- دیدگاه بنگاه در نقش واردکننده مواد خام و سایر نهاده‌ها و خدمات لازم برای تولید صادراتی
۷-۱- منافع برای صادرکنندگان کالاها و خدمات

اجلاس دور اروگوئه در جهت گسترش تجارت کالا، تقریباً تمامی تعرفه‌های کشورهای توسعه‌یافته و بخش اعظمی از تعرفه‌های کشورهای در حال توسعه و کشورهای دارای اقتصاد در حال گذار را در مقابل افزایش‌های بیشتر تثبیت نموده است. تثبیت تعرفه‌ها تضمین می‌کند که بهبود دسترسی به بازار، ناشی از کاهش تعرفه‌ها در دور اروگوئه، به واسطه افزایش‌های ناگهانی نرخهای حقوقی گمرکی یا وضع سایر محدودیتهای از سوی کشورهای واردکننده از بین نخواهد رفت. در تجارت خدمات کشورها الزاماً متعهد شده‌اند خارج از شرایط و محدودیتهای مشخص شده در جداول ملی خود، دسترسی به محصولات خدماتی و عرضه‌کنندگان خارجی خدمات را محدود نسازند.

این نظام همچنین با الزام تمامی کشورها به اعمال مجموعه قواعد متحدالشکل در مرز که موافقتنامه‌های گوناگون آن را بوجود آورده‌اند، ثبات دسترسی را پیش‌بینی کرده است. بدین ترتیب کشورها مکلفند تضمین کنند که قواعدشان برای تعیین ارزش کالای

می‌کند سایر مقررات ملی که در مرز اعمال می‌شود، با قواعد متحدالشکل مندرج در موافقتنامه‌ها مطابقت دارد، واردات را تسهیل می‌کند. این قاعده و تعهد، برای صنایع صادراتی تضمین می‌کند که احتیاجات خود را بدون تأخیر و یا قیمت‌های رقابتی تهیه کنند.

جمع‌بندی

مسئولیت اصلی برای انتفاع از اقدامات آزادسازی که دولتها مذاکره نموده‌اند، بر عهده بنگاههای بازرگانی قرار دارد. تجارت به دنبال کاهش تعرفه‌ها و رفع موانع تجاری، به طور خودکار گسترش نمی‌یابد. این امر تنها در صورتی اتفاق می‌افتد که بنگاههای بازرگانی راهبردهای توسعه صادرات مناسب را اتخاذ کنند تا آثار اقدامات آزادسازی بر محصول صادراتی آنها ظاهر شود، اجرای نتایج دور اروگوئه فرصتها و چالش‌هایی را برای جامعه بازرگانی به دنبال خواهد داشت.

این چالش، ناشی از افزایش رقابت در بازارهای داخلی و خارجی است که حذف تعرفه‌ها و سایر موانع به آن دامن می‌زنند. انتظار می‌رود تأسیس سازمان جهانی تجارت و نظام حقوقی بهبودیافته‌ای که از دور اروگوئه ظهور نموده، تضمین نمایند که این قبیل رقابت فزاینده، عادلانه و منصفانه خواهد بود. همچنین این نظام حقوقی را به نفع جامعه بازرگانی ایجاد نموده است که توانایی جامعه بازرگانی برای انتفاع از نظام مزبور و این حقوق بستگی به دانش و درک بهره‌مندان از قواعد تفصیلی آن دارد.

* کارشناس ارشد مهندسی صنایع و عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی منابع و مأخذ:

۱. مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، "سند نهایی دور اروگوئه، گات"، مؤسسه چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، دی ماه ۱۳۷۳.
۲. مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، "راهنمای تجاری دور اروگوئه"، شرکت چاپ و نشر بازرگانی، آبان ماه ۱۳۷۵.
۳. علی‌اصغر مقصودی، "نقش تعاونیها در مواجهه با جهانی شدن"، ماهنامه تعاون، شماره ۱۳۶. ●

در موافقتنامه کشاورزی دور اروگوئه تمامی کشورها تضمین کردند که همه قواعد گات را بر تجارت محصولات کشاورزی اعمال کنند. مذاکراتی که به موجب این قواعد صورت گرفته بود، متغیرهایی را در آزادسازی تجاری آن محصولات به دنبال داشته است. بدین ترتیب کشورهای توسعه‌یافته، توافق نمودند تا نظام تعرفه‌ای را جایگزین محدودیتهای کمی و سایر اقدامات غیرتعرفه‌ای بر محصولات کشاورزی نمایند، نرخهای تعرفه‌ای جدید و همچنین سایر تعرفه‌ها قرار است تا ۳۰ درصد کاهش یابد و کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای در حال گذار از جانب خود توافق کردند که تعرفه‌های خود را تا حدود دو سوم میانگین کاهش دهند.

مشمول حقوق گمرکی، برای بازرسی محصولات جهت تشخیص مطابقت با استانداردهای الزامی یا برای صدور مجوز واردات با مقررات موافقتنامه‌های ذیربط، تطابق دارد.

۷-۲- منافع برای واردکنندگان مواد خام و سایر نهاده‌ها
بنگاهها اغلب مجبورند برای اهداف صادراتی، مواد خام، محصولات واسطه و خدماتی را وارد کنند. این قاعده اصلی که مقرر می‌دارد واردات، بدون اعمال محدودیتهای بیشتر بر پرداخت حقوق گمرکی، مجاز باشد و این تعهد که تضمین